

KARDOS Sándor

AZ 1998. ÉS 2010. KÖZÖTT A RENDŐRSÉG HIVATÁSOS ÁLLOMÁNYÚ TAGJAI ÁLTAL ELKÖVETETT JOGSÉRTÉSEK FŐBB MUTATÓI

MAIN CHARACTERISTICS OF VIOLATIONS OF LAW COMMITTED BY HUNGARIAN PROFESSIONAL POLICE PERSONNEL BETWEEN 1998-2010.

1998. és 2010. között a rendőrök által elkövetett jogsértések száma emelkedett, ezen belül viszont csökkent a bűncselekmények száma. A fegyelemsértések számának növekedése visszavezethető a következetes parancsnoki ellenőrzésre. Az aktuális létszámviszonyok nem befolyásolták a jogsértések előfordulását.

Between 1998 and 2010 the infringements of lawful rights committed by police officers have increased, meanwhile the number of crimes has decreased. The rise of insubordinations can be traced back to the consequent controlling of the commanders. The actual number of the participants has not influenced the appearance of the infringements of lawful rights.

A tanulmány az 1998. és 2010. évek között a rendőrség hivatásos állományú tagjai által elkövetett jogsértések előfordulási gyakoriságát, a számadatok alapján esetlegesen kimutatható tendenciák vázolását, valamint az elkövetési magatartások elemzését, értékelését taglaló nagyobb lélegzetű munka része.

Jelen írás az elkövetett jogsértések főbb mutatóit és azok változását vizsgálja. Az adatok külön tartalmazzák a jogerősen lezárt büntető-, szabálysértési-, és fegyelmi eljárások számszaki adatait. A büntetőeljárásokon belül külön kimutatásra kerültek a katonai, valamint a köztörvényes bűncselekmények.

Tapasztalható, hogy a rendőrség tagjaival szemben fokozott erkölcsi elvárás fogalmazódik meg mind a parancsnokok, mind az állampolgárok által. A rendőr által elkövetett jogsértések rendszeresen felkeltik a média érdeklődését, az ilyen esetek gyakran vezető hírként jelennek meg a hírműsorokban. Sajnálatos velejárója ennek a felfokozott civil és médiaérdeklődésnek, hogy esetenként a valós erkölcsi-fegyelmi helyzetnél rosszabb kép rajzolódik ki a rendőrségről.

Az értékeléshez az ORFK Fegyelmi Osztály által a vizsgált időszakban összeállított statisztikai adatokat használtam fel, mely adatbázis alapját a jogerősen lezárt büntető-, szabálysértési-, és fegyelmi eljárásokról havonta a szervek által megküldött statisztikai adatlapok képezik.

I. A STATISZTIKAI ADATOK ÉS AZOK ÉRTÉKELÉSE

Értékelt évek	Bűncselekmények (fő)	Szabálysértések (fő)	Fegyelemsértések (fő)	Összes jogsértés (fő)
1998.	551	550	1674	2775
1999.	558	637	1799	2994
2000.	531	645	2068	3244
2001.	433	620	1859	2912
2002.	500	690	2114	3304
2003.	505	649	2399	3553
2004.	440	662	2691	3793
2005.	409	645	2299	3353

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 4. szám

KARDOS Sándor

Értékelt évek	Bűncselekmények (fő)	Szabálysértések (fő)	Fegyelemsértések (fő)	Összes jogsér- tés (fő)
2006.	362	736	2136	3234
2007.	300	671	2258	3229
2008.	356	831	2433	3620
2009.	450	870	3078	4398
2010.	379	1105	3814	5298

1. számú táblázat: Regisztrált jogsértések 1998-2010. között (rendőrség hivatásos állománya)

A jogsértések összesített számadatai a kezdő és az utolsó év viszonylatában jelentős emelkedést mutatnak: az 1998. évben regisztrált 2775 főről 2010. évre 5298 főre nőtt az esetszám, vagyis az adatok a kiinduló évhez képest 190,91%-kal emelkedtek. Kijelenthető, hogy a jogsértések összesített adatai terén jelentős növekedés figyelhető meg a 13 év alatt. Megjegyzést érdemel viszont, hogy a számszaki emelkedés nem folyamatos volt, voltak olyan időszakok, amikor a regisztrált esetek terén csökkenés volt kimutatható: 2000. évről 2001. évre, valamint 2004. és 2007. között.

A kezdő és végső számszaki adatok emelkedése mellett külön-külön is érdemes megfigyelni a jogsértés típusok adatainak változását. Az adatok alapján jogsértésenként a következő változások tapasztalhatóak 1998. és 2010. adatainak összevetése alapján:

- bűncselekmények: a számadatok 31, 28%-kal csökkentek (551 főről 379 főre),
- szabálysértések: a számadatok 209, 00%-kal nőttek (550 főről 1105 főre),
- fegyelemsértések: a számadatok 227, 83%-kal nőttek (1674 főről 3814 főre).

A vizsgált időszakban kizárólag az elbírált bűncselekmények esetében mutatkozott számszaki visszaesés, ennek mértéke jelentősnek mondható. Ezen csökkenés ellenére is növekedett az összes jogsértés miatt elmarasztaltak száma, mivel mind a szabálysértések, mind a fegyelemsértések terén markáns a növekedés. Ezen utóbbi két jogsértés típus számszaki előfordulása több mint a kétszeresére emelkedett az értékelt időszak alatt, a legnagyobb arányú a fegyelemsértések változása. A kezdő és a befejező év adatainak összevetése alapján a számszaki növekedés több mint 200%-os.

A fegyelemsértések ilyen mértékű növekedése visszavezethető a több éve következetes parancsnoki, vezető ellenőrzésekre, több belső norma, intézkedés is napvilágot látott e témakörben. Ezen tevékenységnek is köszönhető az, hogy a felfedést követően fegyelmi eljárás keretében elbírált fegyelemsértések száma az utóbbi két évben az előző évekhez képest dinamikus emelkedett. A vezetők a legkisebb, általuk észlelt jogsértés esetén is megteszik a szükséges fegyelmi intézkedéseket.

A fegyelemsértések előfordulása terén 2000-ről 2001-re, illetve 2004. és 2006. közötti időszakban kisebb mértékű csökkenés figyelhető meg.

A szabálysértések számszaki növekedését elsősorban a szolgálati járművekkel, a szolgálati tevékenységgel összefüggésben elkövetett közlekedési szabályértések emelkedése okozta. A legutolsó két évben jelentkező fokozottabb emelkedés is elsősorban erre vezethető vissza. Egyéb, a szolgálattal összefüggésben, vagy a szolgálati helyen elkövetett szabálysértés terén (pld.: vagyon elleni szabálysértések) érzékelhető változás nem mutatkozik.

Külön is említést érdemel a jogerősen elbírált bűncselekmények esetében tapasztalható, jelentős mértékű esetszám csökkenés, mely egy-két év értékeitől eltekintve folyamatosnak mondható. Álláspontom szerint ez a jogsértés típus nagyságrendje, előfordulási gyakorisága – tekintettel az ilyen jellegű cselekmények tárgyi súlyára – határozza meg leginkább a rendőrség erkölcsi helyzetét, s gyakorolja a legnagyobb hatást a rendőrségbe vetett közbizalom fenntartására.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 4. szám

KARDOS Sándor

A kérdéskör vizsgálatához a katonai, valamint a köztörvényes bűncselekmények előfordulási gyakoriságát külön is értékeltem (katonai büntetőeljárásnak van helye a rendőr által a tényleges szolgálati viszonyának tartama alatt elkövetett katonai bűncselekmény (Btk. XX. Fejezet) miatt).

Értékelt évek	Katonai bűncselekmények (fő)	Köztörvényes bűncselekmények (fő)	Összes bűncselekmény (fő)
1998.	270	281	551
1999.	267	291	558
2000.	240	291	531
2001.	190	243	433
2002.	216	284	500
2003.	208	297	505
2004.	156	284	440
2005.	175	234	409
2006.	156	206	362
2007.	152	148	300
2008.	178	178	356
2009.	270	180	450
2010.	216	163	379

2. számú táblázat: Regisztrált bűncselekmények 1998-2010. között (rendőrség hivatásos állománya)

A bűncselekményeknél a következő változások tapasztalhatóak 1998. évi kezdő és 2010. évi záró adatok összevetése alapján:

- katonai bűncselekmények: a számadatok 20,0%-os csökkenést mutatnak (270 főről 216 főre),
- köztörvényes bűncselekmények: 42,0%-kal csökkentek (281 főről 163 főre).

A bűncselekmények közül - mindkét bűncselekmény típusnál kimutatható számszaki csökkenés mellett - a jogerősen elbírált köztörvényes bűncselekmények mérséklődése szembetűnőbb. Ez az a jogsértés típus, mely elsősorban a média, az elektronikus és az írott sajtó révén nyilvánosságra kerülve leginkább alkalmas lehet arra, hogy a rendőrségbe vetett közbizalom fenntartását veszélyeztesse. A csökkenés hozzájárulhat a rendőrség megítélésének javításához.

II. AZ ADATOK ÉRTÉKELÉSE AZ AKTUÁLIS LÉTSZÁMVISZONYOK FÜGGVÉNYÉBEN

A jogsértések előfordulását az adott években az ORFK aktuális létszámához viszonyítva is megvizsgáltam. A 3. számú táblázat azt mutatja, hogy az aktuális meglévő állomány mekkora százalékát teszik ki a jogsértés miatt elmarasztalt hivatásos állományúak. Tekintettel arra, hogy a létszám adatok nem állandóak, azok évenként változnak, így az állomány erkölcsi, fegyelmi fertőzöttségét az adott évek létszámához viszonyított százalékos arány mutatja meg legjobban.

Értékelt évek	Aktuális létszám (fő)	Összes jogsértő létszámhoz viszonyított aránya
1998.	39212	7,07 %
1999.	40159	7,45 %
2000.	38607	8,40 %
2001.	37288	7,81 %

KARDOS Sándor

Értékelt évek	Aktuális létszám (fő)	Összes jogsértő létszámhoz viszonyított aránya
2002.	37430	8,82 %
2003.	37957	9,36 %
2004.	38211	9,92 %
2005.	38147	8,78 %
2006.	37130	8,70 %
2007.	36158	8,93 %
2008.	42944	8,42 %
2009.	43510	10,1 %
2010.	43278	12,2 %

3. számú táblázat: Jogerősen elbírált jogsértést elkövetők aránya az aktuális létszámhoz 1998-2010. között
(rendőrség hivatásos állománya)

A táblázat adatai alapján kimutatható, hogy az értékelt időszakban az aktuális létszámhoz viszonyítva 1998-ban volt a legkisebb arányú, 2010-ben pedig a legnagyobb arányú a jogsértő személyek létszámhoz viszonyított aránya. Ide vetítve az 1. számú táblázat adatait kijelenthető, hogy nem csak abszolút értékben, hanem arányában is ebben a két évben történt a legkevesebb, illetve a legtöbb jogsértés.

Említést érdemel továbbá, hogy 2003-ban, illetve 2004-ben jelentős kiugrás mutatkozik a százalékos elkövetésben, amely 2005-re visszaáll a pár évvel korábbi szint közelébe. A legjelentősebb emelkedés az állomány fertőzöttsége terén az utolsó két évben történt, a teljes létszám növekedését meghaladó arányban nőtt a regisztrált jogsértések százalékos előfordulása.

Kiemelésre érdemes, hogy a 13 év legjelentősebb létszám-növekedésekor, 2008-ban (a rendőrség és a határőrség integrációját követően) az előző 3 évhez képest csökkent a jogsértést elkövető személyek létszámhoz viszonyított aránya.

Ezzel ellentétben az a változás, amikor 1999. évről a 2000. évre a csökkenő rendőrségi létszám mellett, csaknem 1%-os létszám-arányos jogsértés emelkedés jelent meg.

Összesen két olyan időszak figyelhető meg a táblázat alapján, amikor mind az aktuális létszám, mind a létszámhoz viszonyított jogsértést elkövetők aránya is csökkent: 2000-ről 2001-re, illetve 2005. és 2006. között. Ezen adatok alapján szabályszerűség, vagy okokkal igazolt tendencia - tekintettel az eseti előfordulásra - nem állítható fel.

Az adatok alapján összességében az állapítható meg, hogy a megvizsgált időszak alatt a rendőrség létszámának változása a jogsértések százalékos aránybeli emelkedésére, vagy csökkenésére nem volt hosszú távra is befolyást gyakorló, egyértelmű hatással.

III. A NORMASZEGÉSEK VÁLTOZÁSI ÜTEMÉNEK VIZSGÁLATA

Következő vizsgálati szempontként határoztam meg azt, hogy valamennyi jogsértés esetében a 2010-ben regisztrált adatokat 100%-nak tekintve ahhoz viszonyítva a kezdő, 1998. évi, valamint az adatsor középső, 2004. évi adatai a 100%-os értéknek mekkora hányadát érik el. Ez a vizsgálati szempont a jogsértő magatartások változási ütemére, dinamikájára vonatkozóan szolgál információval.

Az 1998. évben regisztrált számadatok a 2010. évben regisztrált számadatoknak

- az összes jogsértés esetében 52,37 %-át,
- bűncselekmények esetében a 145,38 %-át,
- szabálysértések esetében a 49,77%-át,

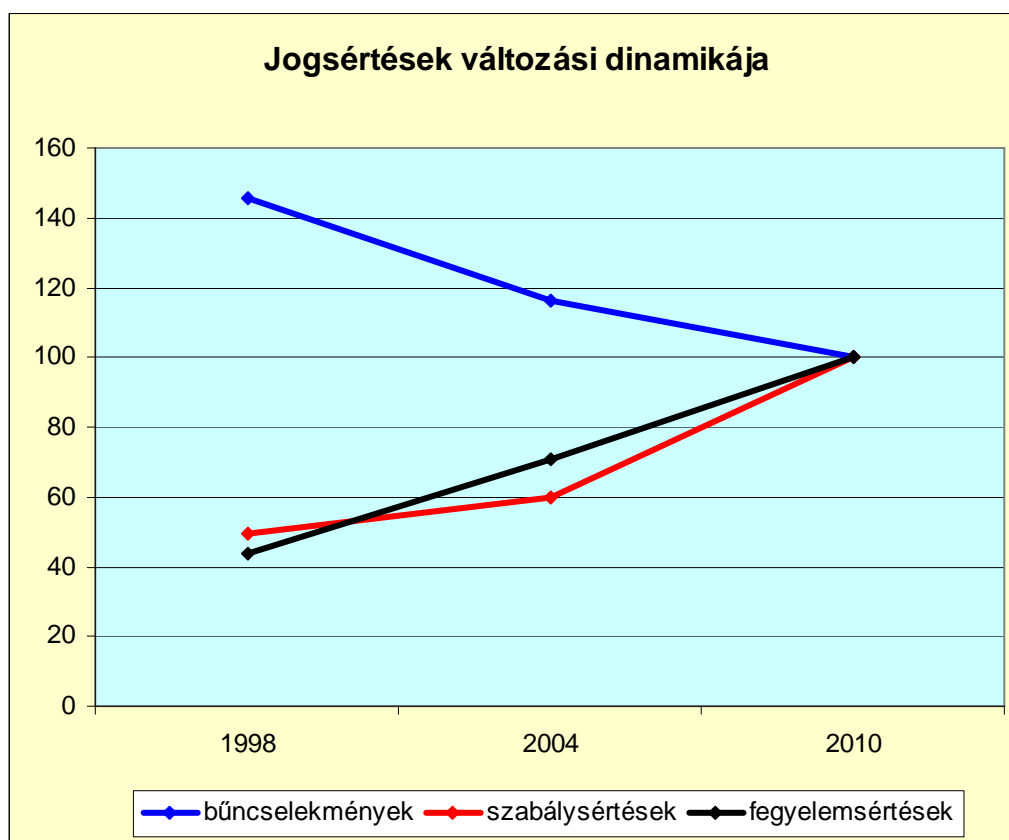
KARDOS Sándor

— fejelemsértések esetében a 43,89 %-át teszik ki.

A 2004. évben regisztrált számadatok a 2010. évben regisztrált számadatoknak

- az összes jogsértés esetében 71,59%-át,
- bűncselekmények esetében 116,09%-át,
- szabálysértések esetében 59,90%-át,
- fejelemsértések esetében 70,55%-át teszik ki.

A változás a százalékos értékek grafikai ábrázolásával szemléltethető legjobban.

1. számú grafikon: Jogsértések változás dinamikája 1998. és 2010. között (rendőrség hivatásos állománya)

A számadatok ilyen szempontok szerinti vizsgálata alapján is kimutatható, hogy az összes regisztrált jogsértés, valamint a szabálysértések és a fejelemsértések aránya 2010-ig folyamatosan emelkedett. Ezzel ellentétben viszont a bűncselekmények terén csökkenés tapasztalható, ugyanis a bűncselekmények számának százalékban kifejezett értékei mindkét kijelölt évben magasabbak voltak, mint a 100%-nak tekintett 2010-es érték.

A növekvő mértékű két jogsértés (szabálysértés, fejelemsértés) esetében a 2010-es évi, 100%-nak tekintett adat eléréséhez felfelé mutató görbe figyelhető meg, a szabálysértések esetében ennek emelkedési tendenciája 2004. és 2010. között meredekebb, mint az előző szakaszban. Az értékek azt igazolják, hogy a fejelemsértések növekedési dinamikája 1998. és 2004. között erőteljesebb volt, mint a szabálysértéseké, a szabálysértések viszont 2004. és 2010. között növekedtek nagyobb ütemben. Ezen utóbbi emelkedés markánsabb, dinamikusabb, mint bármely más szakasz az értékelt időszak alatt.

KARDOS Sándor

A bűncselekmények terén viszont a jogerősen lezárt eljárások aránybeli csökkenése folyamatos volt a 13 év alatt. A csökkenés mértéke 1998. és 2004. között markáns volt, közel 30%-os. A második időszakban az aránybeli csökkenés dinamikája mérséklődött.

Az adatok ilyen irányú elemzése azt mutatja, hogy a jogsértések közül a szabálysértések száma 2004. és 2010. évek között minden más jogsértés növekedési dinamikájától nagyobb arányban emelkedett, a bűncselekmények csökkenési üteme pedig 1998. és 2004. között volt a legjelentősebb.

IV. ÖSSZEGZÉS

Az értékelt időszak adatai alapján megállapítható, hogy a jogerősen elbírált normaszegéseknél az esetenként egy-egy időszakban tapasztalt számszaki csökkenés ellenére 13 év viszonylatában növekedés figyelhető meg. A jogsértések számának változását érdemben nem befolyásolták a rendőrség létszámának változásai.

A jogsértések közül csupán a bűncselekményeknél mutatkozott csökkenés, ennek mértéke 1998. és 2004. között volt a legdinamikusabb. A köztörvényes bűncselekmények száma a katonai bűncselekményeknél nagyobb mértékben csökkent. A szabálysértések közül legnagyobb arányban a közlekedési szabálysértések jelentkeztek, ezen a téren az utóbbi években tapasztalható esetszám növekedés. A jogerősen elmarasztalással végződött fegyelemsértések esetében egy-egy átmeneti év csökkenési tendenciája mellett folyamatos a számszaki emelkedés.

A jogsértések közül ezen a téren volt tapasztalható a legnagyobb arányú növekedés az értékelt időszak első és utolsó évének összevetése között.

Kulcsszavak: jogsértés, bűncselekmény, szabálysértés, fegyelemsértés

Keywords: infringement of lawful rights, crime, contravention, insubordination

FELHASZNÁLT IRODALOM

ORFK Fegyelmi Osztály fegyelmi statisztikai adatai 1998-2010.

Rendőrség létszám adatai 1998-2010.